

**การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับ
เทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**

**Development of Social Studies Learning Activities based on Active Learning
Concepts with Question-Based and Coaching Techniques to Strengthen Citizenship
of Phatomsuksa 5 Students**

สุกัญญา ตันสุวรรณ*, ศุภลักษณ์ สัตย์เพริศพราย, กรณ์ยพล วิวรรณมงคล, และ ญดาภักดิ์ กิจทวี
Sukanya Tansuwan*, Supaluk Satpretpry, Karanphon Wiwanthamongkon, and Yadaphak Kittawee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และ 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลของการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ในประเด็นต่อไปนี้ 2.1) เพื่อประเมินความเป็นพลเมืองด้านความรู้ 2.2) พฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมือง และ 2.3) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ของนักเรียนหลังการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้กลุ่มทดลองจำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตาม แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบทดสอบความรู้ เรื่อง พลเมืองดีของสังคม แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออก ความเป็นพลเมือง และแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมือง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติต่าง ๆ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Independent และ Post-test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t_{0.05, 39} = 1.68$) ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.15/81.25 ประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน สูงขึ้น การแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียน อยู่ในระดับดีมาก นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกความเป็น พลเมืองอย่างสม่ำเสมอ และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา/ การเรียนรู้เชิงรุก/ การใช้คำถามเป็นฐาน/ การโค้ช/ การ เสริมสร้างความเป็นพลเมือง

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop and determine the effectiveness of social studies learning activities based on active learning concepts combined with question-based and coaching techniques to strengthen citizenship of phatomsuksa 5 students to be effective according to the specified criteria, 2) to assess the effectiveness of social studies learning activities based on active learning concepts combined with question-based and coaching techniques to strengthen citizenship in the following areas: 2.1) To assess the citizenship

---

สาขาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Curriculum and Learning Management, Education, Kanchanaburi Rajabhat University

*Corresponding author: krpueng2626@gmail.com

Received : 16 สิงหาคม 2565/ Revised : 11 ตุลาคม 2565/ Accepted : 31 ตุลาคม 2565

knowledge of phatomsuksa 5 students after learning activities 2.2) To assess the behavior of citizenship expressions of phatomsuksa 5 students after learning activities. 2.3) and to study the citizenship characteristics of phatomsuksa 5 students from learning activities. The samples were divided into experimental and control groups by simple random sampling by drawing method because the students in each room had identical characteristics. An experimental group of 40 students and a control group of 40 students were obtained. The research instruments included a manual for social studies learning activities based on active learning concepts combined with question-based and coaching techniques to strengthen the citizenship of phatomsuksa 5 students, a quiz about good citizens of society, a citizenship behavior observation form, and a citizenship attribute scale. The data were analyzed using various statistics, such as mean, percentage, standard deviation, Independent t-test, and post-test. The statistical significance was determined at the 0.05 level ($t_{0.05, 39} = 1.68$). The findings of this research were as follows: 1. The efficiency of social studies learning activities according to the active learning concepts with question-based and coaching techniques to strengthen the citizenship of phatomsuksa 5 students was 78.15/81.25. 2. The effectiveness of social studies learning activities based on the active learning concepts combined with question-based and coaching techniques to strengthen citizenship are as follows: Citizenship knowledge after learning activities of students was higher, and the expression of citizenship of students after learning activities was very good. The students showed citizenship behavior regularly, and the student citizenship characteristic after the learning activities was excellent.

Keyword: Learning activities social studies/ Active learning/ Question-based/ Coaching/ Strengthen citizenship

1. บทนำ

การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ได้มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะตรงตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา คือต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ 3 สู่การปฏิบัติ โดยการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความมีวินัย และจิตสาธารณะของผู้เรียน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะที่สำคัญของคนในสังคมไทย เช่น ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การทำงานเป็นหมู่คณะ เพื่อมุ่งเน้นตอบสนอง

วัตถุประสงค์ในการพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี [1]

การรู้สิทธิหน้าที่ของตนและเคารพสิทธิของผู้อื่น ตั้งแต่เยาว์วัย รู้จักบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตน ในฐานะพลเมืองคนหนึ่ง ในสังคมและชุมชน เป็นการปฏิบัติตนที่เป็นพลเมืองดี [2] ซึ่งในความสำเร็จของการส่งเสริมความเป็นพลเมือง ต้องเน้นการเรียนรู้เชิงรุก ให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติหรือการลงมือทำ ครูต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรงรูปแบบการบรรยาย แต่ปรับเปลี่ยนไปในรูปแบบการโค้ช เพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น และอย่างหลากหลาย ขยายพื้นที่แห่งการเรียนรู้ คอยชี้แนะแนวทาง ส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนในทุกวิถีทางให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ และตระหนักอยู่เสมอว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในที่สุด [3] คำถามที่ดีเป็นตัวช่วยที่ดีในการโค้ช การใช้คำถามเป็นการช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดในระดับที่สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด ความเข้าใจ และทัศนคติความเป็นพลเมืองที่ถูกต้อง กระตุ้นการคิดวิเคราะห์

และการใช้ปัญญาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีขึ้นได้ [4]

จากปัญหาที่เกิดจากระบบการศึกษาที่มีได้หลอหลอมให้ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามตามพลเมืองที่ดี เพราะเน้นเนื้อสาระการท่องจำมากจนเกินไป จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าผู้เรียนในวัยประถมศึกษา ยังคงมีพฤติกรรมขาดความรู้ทางด้านการเป็นพลเมืองดี มีพฤติกรรมที่ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น การไม่รู้จักและไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง ทำให้ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขตั้งแต่ตอนนี้ เพื่อลดผลกระทบทางลบในด้านต่าง ๆ อันเกิดจากประชากรต่อคุณภาพเบื้องต้น จึงจำเป็นต้องปลูกฝังและหล่อหลอมให้เด็กรุ่นใหม่มีคุณธรรม จริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ เคารพสิทธิของผู้อื่นตลอดจนเคารพในสิทธิของตนเอง อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข [5] ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ชเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพราะเชื่อว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว จะสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ด้านพลเมืองที่สูงขึ้น มีพฤติกรรมแสดงออกความเป็นพลเมือง และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ดังนี้

2.1 ประเมินความเป็นพลเมืองด้านความรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช

2.2 ประเมินพฤติกรรมแสดงออกความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช

2.3 ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช

2. วัสดุและวิธีการ

วิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแท็กการ์ท ซึ่งกระบวนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart นั้น ประกอบด้วยกิจกรรมการวิจัยที่สำคัญ 4 ขั้นตอนหลัก คือ

1) การวางแผนเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Planning)

2) ลงมือปฏิบัติการตามแผน (Action)

3) สังเกตการณ์ (Observation)

4) สะท้อนกลับ (Reflection)

ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการวิจัยหลักที่หมุนเคลื่อนไปเป็นวัฏจักรของกระบวนการวิจัยดังกล่าว จึงเป็นเสมือนแหล่งที่ก่อให้เกิดความรู้เชิงปฏิบัติการและกลไก การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้แก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นการดำเนินงานวิจัยที่ไม่แยกกิจกรรมการสืบค้นหาความรู้ความจริงออกจากกิจกรรมการพัฒนา [6] ซึ่งกิจกรรมการวิจัยหลักแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติการไว้ก่อนล่วงหน้าโดยอาศัยการคาดคะเนแนวโน้มของผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ประกอบกับการระลึกถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขตามประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมของผู้วางแผน ภายใต้การไตร่ตรองถึงปัจจัยสนับสนุนขัดขวางความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา การต่อต้าน รวมทั้งสภาวะการณ์ เงื่อนไขอื่นที่แวดล้อมปัญหาอยู่ในเวลานั้น โดยทั่วไปการวางแผนจะต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อจะสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต

2. การปฏิบัติการ (Action) เป็นการลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างระมัดระวังและควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผน อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้มีโอกาสแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขและ

ข้อจำกัดของสภาวะการณ์เวลานั้นได้ ด้วยเหตุนี้ แผนปฏิบัติการที่ดีจะต้องมีลักษณะเป็นเพียงแผนชั่วคราว ซึ่งเปิดช่องให้ผู้ปฏิบัติการสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเงื่อนไขและปัจจัยที่เป็นอยู่ในขณะนั้น การปฏิบัติการที่ดีจะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตรภายใต้การใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ

3. การสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำลงไป รวมทั้งสังเกตการณ์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติการตามแผนว่ามีสภาพหรือลักษณะเป็นอย่างไร การสังเกตการณ์ที่ดีจะต้องมีการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างคร่าว ๆ โดยจะต้องมีขอบเขตไม่แคบหรือจำกัดจนเกินไป เพื่อจะได้เป็นแนวทางสำหรับการสะท้อนกลับกระบวนการและผลการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นตามมา

4. การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการให้ข้อมูลถึงการกระทำตามที่บันทึกข้อมูลไว้จากการสังเกตในเชิงวิพากษ์กระบวนการและผลการปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ ตลอดจนการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคการพัฒนา รวมทั้งประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การสะท้อนกลับโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัย จะเป็นวิธีการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางดั้งเดิมไปเป็นการปฏิบัติงานตามวิธีการใหม่ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการทบทวนและปรับปรุงวางแผนปฏิบัติการในวงจรกระบวนการวิจัยในรอบหรือเกลียวต่อไป

สรุปได้ว่า วิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการศึกษาที่มีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานในสิ่งที่ศึกษา และมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนกลับ (Reflection) เป็น การวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหาของผู้ปฏิบัติงานที่ดำเนินการเองโดยผู้ปฏิบัติงาน และจะมีโอกาสแก้ปัญหาได้สำเร็จมากกว่าการวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ทำโดยบุคคลอื่น ซึ่งอาศัยการสะท้อนความคิดใคร่ครวญไปมาในเชิงวิพากษ์ผลการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำไปตามแผนการที่วางไว้ ว่าสามารถแก้ไข ปัญหาได้สำเร็จหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งมีปัจจัยเกื้อหนุน และขัดขวางความสำเร็จในการแก้ปัญหาอะไรบ้าง และ

จะต้องดำเนินการอย่างไร จึงจะทำให้เข้าสู่สภาวะการณ์ที่ นำความสำเร็จนั้นมา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแท็กการท์ โดยดำเนินการศึกษา 2 วงรอบ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลบ่อพลอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 80 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2564

2. กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ นักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน และนักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธี จับฉลาก (Cluster random sampling) เนื่องจาก นักเรียนแต่ละห้องมีลักษณะใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกัน

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. แบบทดสอบความรู้ เรื่อง พลเมืองดีของสังคม

3. แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมือง

4. แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยปฏิบัติการรอบที่ 1

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)

ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิคการใช้คำถามเป็นฐาน แนวคิดเกี่ยวกับการโค้ช ความเป็นพลเมืองในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และได้วางแผนเพื่อสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาหน้าที่พลเมือง

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาและการ
โค้ช ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการวิจัยทาง
การศึกษา เพื่อทำการประเมินและตรวจสอบคุณภาพ
ของเครื่องมือวิจัย ได้เครื่องมือวิจัยดังนี้

1. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคม
ศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการ
ใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็น
พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 16
กิจกรรม รวมทั้งหมด 19 ชั่วโมง ประกอบด้วยเนื้อหา
ดังต่อไปนี้

เรื่องที่ 1 พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

กิจกรรมที่ 1 คุณลักษณะของพลเมืองดี จำนวน
1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 2 บทบาทหน้าที่ในการเป็นพลเมือง
ดี จำนวน 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 3 การกระทำของพลเมืองดี จำนวน
1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 4 ระบอบประชาธิปไตยในห้องเรียน
จำนวน 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 5 ปฏิบัติตนตามกฎหมาย กติกา มารยาท
ทางสังคม จำนวน 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 6 ผู้ฟังและผู้พูดที่ดี จำนวน 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 7 การกระทำที่ไม่เหมาะสมในสังคม
จำนวน 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 8 การตรงต่อเวลา จำนวน 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 9 ประเมินผลการเรียนรู้ เรื่อง
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จำนวน 1 ชั่วโมง

เรื่องที่ 2 สิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค

กิจกรรมที่ 1 การปฏิบัติตนตามสิทธิ เสรีภาพ
และหน้าที่ จำนวน 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 2 การปฏิบัติตนถูกต้องตาม
หน้าที่ของนักเรียน จำนวน 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 3 ประเมินผลการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิ
เสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค จำนวน 1 ชั่วโมง

เรื่องที่ 3 พลเมืองดีในวิถีไทย

กิจกรรมที่ 1 วิถีชีวิตประชาธิปไตยในวัฒนธรรม
และประเพณีไทย จำนวน 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 2 การยอมรับความแตกต่างทาง
วัฒนธรรมและประเพณี จำนวน 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 3 ร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น
จำนวน 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 4 ประเมินผลการเรียนรู้ เรื่อง
พลเมืองดีในวิถีไทย จำนวน 1 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบความรู้ เรื่อง พลเมืองดีของ
สังคม เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน
20 ข้อ

3. แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกความ
เป็นพลเมือง 3 ด้าน ประกอบด้วย

1) การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถี
ประชาธิปไตย

2) การปฏิบัติตนตามสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ความ
เสมอภาค

3) การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีไทย

4. แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมือง จาก
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิด
การเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐาน
และการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ฉบับ

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติ (Action)

ในขั้นตอนการปฏิบัติ ผู้วิจัยใช้คู่มือการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการ
เรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและ
การโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้
พัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยได้ทำการปฏิบัติการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ให้กับนักเรียนกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน ใช้
เวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จากนั้นทดสอบ
ความรู้ เรื่อง พลเมืองดีของสังคม ประเมินโดยใช้แบบ
สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมือง และ
แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมือง หลังจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ครบทุกกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ขั้นการสังเกต (Observation)

ขั้นนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบสิ่งที่
เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ โดยรวบรวมข้อมูลจากขั้นการ
ปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบความรู้
เรื่อง พลเมืองดีของสังคม แบบสังเกตพฤติกรรม
การแสดงออกความเป็นพลเมือง และแบบวัดคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมือง โดยนำผลการประเมินและการ
สังเกตของแต่ละเรื่องมาวิเคราะห์และประเมินผล
เปรียบเทียบคะแนนความก้าวหน้าของคะแนนก่อน
เรียนและหลังเรียน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์
แปลความหมายข้อมูล เพื่ออธิบายผลที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากการดำเนินกิจกรรมทั้ง 3 เรื่อง ในขั้นการสังเกต โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการดำเนินงาน เพื่อเป็นการสะท้อนผลให้เห็นว่าการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ และมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติ

การวิจัยปฏิบัติการรอบที่ 2

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)

ผู้วิจัยได้ทำการวางแผนในการทดลองเครื่องมือวิจัย โดยส่งหนังสือขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล บ่อพลอย เพื่อทำการทดลองเครื่องมือวิจัยกับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน โดยเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ล่วงหน้าอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ก่อนจัดกิจกรรมจริง ทั้งนี้เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงตามแผนและมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติ (Action)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแผนที่วางเอาไว้ โดยจัดกิจกรรมตามคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ชเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้เวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง กับนักเรียนกลุ่มทดลอง มีการประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของนักเรียน ในระหว่างเรียนและหลังเรียนทุกกิจกรรม เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบตามชั่วโมงที่วางแผนไว้แล้ว ได้ทำการทดสอบความรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่ามีผลเป็นอย่างไร ซึ่งพบว่าความเป็นพลเมืองด้านความรู้ของนักเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังมีการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองและวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มทดลอง หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกกิจกรรม พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกความเป็นพลเมืองดีเชิงบวกอย่างเห็นได้ชัดเจน เช่น มาโรงเรียนเช้าและตรงเวลามากขึ้น มีน้ำใจและจิตอาสา พูดจาไพเราะมากขึ้น การล้อเลียนจูด้อยลงของเพื่อนลดลง เพราะนักเรียนทราบถึงการเคารพและให้เกียรติในความแตกต่างของแต่ละบุคคล

ขั้นที่ 3 ขั้นการสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยมีการเก็บข้อมูลบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนการจัดกิจกรรมตามคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกิจกรรม เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบทดสอบความรู้ เรื่องพลเมืองดีของสังคม แบบสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกความเป็นพลเมือง และแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection)

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ได้ค้นพบจากการสังเกต วัดผลประเมินผลจากการจัดกิจกรรมตามคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน ผลการทดสอบความรู้ก่อนเรียน หลังเรียน พฤติกรรมแสดงออกความเป็นพลเมือง และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มทดลอง เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการวิจัยปฏิบัติการทั้งสองวงรอบนั้น พบว่าประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ในประเด็นความเป็นพลเมืองด้านความรู้ พฤติกรรมแสดงออกความเป็นพลเมือง และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม มีผลเป็นไปในเชิงบวกเช่นเดียวกัน แต่ผลด้านความรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองจะมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ความชำนาญของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง ในวงรอบแรกครูจะยังไม่มี ความชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่วางเอาไว้มากพอ และเมื่อครูได้จัดกิจกรรมเดียวกันซ้ำอีก ครูจะมีความชำนาญเพิ่มขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากการดำเนินกิจกรรมทั้ง 3 เรื่อง ในชั้นการสังเกต โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมได้จากการดำเนินงาน เพื่อเป็นการสะท้อนผลให้เห็นว่าการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้พัฒนาขึ้นไปตามสมมุติฐานหรือไม่ และมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติการ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การหาค่าร้อยละความก้าวหน้าของคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สูตรดังนี้ [7]

$$\text{ร้อยละความก้าวหน้า} = \frac{\mu_2 - \mu_1}{\text{คะแนนเต็ม}} \times 100$$

เมื่อ	μ_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยก่อนพัฒนา
เมื่อ	μ_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยหลังพัฒนา

ตารางที่ 1 การหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การทดสอบ	กลุ่ม	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	ประสิทธิภาพ
กระบวนการ (E ₁)	ควบคุม	40	192	149.85	78.04	78.04
ผลลัพธ์ (E ₂)	ควบคุม	40	20	14.00	70.00	70.00
กระบวนการ (E ₁)	ทดลอง	40	192	150.05	78.15	78.15
ผลลัพธ์ (E ₂)	ทดลอง	40	20	16.25	81.25	81.25

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ผลการประเมินความเป็นพลเมืองด้านความรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก

3. ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ที่กำหนด 80/80 พบว่า จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 16 กิจกรรม 19 ชั่วโมง จากนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มควบคุมมีคะแนนระหว่างเรียน (E₁) คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.04 และผลคะแนนหลังเรียน (E₂) คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.00 ส่วนกลุ่มทดลองมีคะแนนระหว่างเรียน (E₁) คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.15 และผลคะแนนหลังเรียน (E₂) คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.25 จากข้อมูลแสดงว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 78.15/81.25 แสดงดังตารางที่ 1

ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช จาก การให้นักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบความรู้ เรื่อง พลเมืองดีของสังคม แบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความรู้ เรื่อง พลเมืองดีของสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช

ผลการเรียนรู้	กลุ่ม	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.
คะแนนก่อนเรียน	ควบคุม	40	20	12.82	2.31
คะแนนหลังเรียน	ควบคุม	40	20	14.00	2.45
คะแนนก่อนเรียน	ทดลอง	40	20	13.78	2.01
คะแนนหลังเรียน	ทดลอง	40	20	16.25	2.22

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{0.05, 39} = 1.68$)

จากตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบความรู้ เรื่อง พลเมืองดีของสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t_{0.05, 39} = 1.68$) โดยผลการทดสอบความรู้ของนักเรียนกลุ่มควบคุม คือ ($\bar{X} = 14.00$, S.D. = 2.45) สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 12.82$, S.D. = 2.31) ส่วนผลการทดสอบความรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 16.25$, S.D. = 2.22) สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 13.78$,

S.D. = 2.01) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{0.05, 39} = 1.68$) และพบว่า ผลการทดสอบความรู้ เรื่อง พลเมืองดีของสังคม ของนักเรียนกลุ่มทดลอง มากกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 2.25$, S.D. = 2.34)

2.2 ผลการประเมินพฤติกรรมการแสดงออก ความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช ของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ได้ผล ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช ของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

รายการประเมิน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S.D.	การแสดงออก	ระดับ คุณภาพ
ด้านการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย	ควบคุม	3.55	0.51	สม่ำเสมอ	ดีมาก
	ทดลอง	3.61	0.50	สม่ำเสมอ	ดีมาก
ด้านการปฏิบัติตนตามสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ความ เสมอภาค	ควบคุม	3.57	0.50	สม่ำเสมอ	ดีมาก
	ทดลอง	3.61	0.51	สม่ำเสมอ	ดีมาก
ด้านการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีไทย	ควบคุม	3.57	0.50	สม่ำเสมอ	ดีมาก
	ทดลอง	3.67	0.50	สม่ำเสมอ	ดีมาก
คะแนนรวม	ควบคุม	3.56	0.50	สม่ำเสมอ	ดีมาก
	ทดลอง	3.63	0.50	สม่ำเสมอ	ดีมาก

จากตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า คะแนนของนักเรียนกลุ่มควบคุมด้านการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.51 พฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนอยู่ในระดับสม่ำเสมอ ระดับคุณภาพ คือ ดีมาก) ด้านการ

ปฏิบัติตนตามสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.50 พฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนอยู่ในระดับสม่ำเสมอ ระดับคุณภาพ คือ ดีมาก) ด้านการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีไทย ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.50 พฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนอยู่ในระดับสม่ำเสมอ ระดับคุณภาพ คือ ดี

มาก) ส่วนคะแนนของนักเรียนกลุ่มทดลองด้านการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.50) พฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนอยู่ในระดับสม่ำเสมอ ระดับคุณภาพ คือ ดีมาก) ด้านการปฏิบัติตนตามสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.51) พฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนอยู่ในระดับสม่ำเสมอ ระดับคุณภาพ คือ ดีมาก) ด้านการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีไทย ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.50) พฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนอยู่ในระดับสม่ำเสมอ ระดับคุณภาพ คือ ดีมาก) และเมื่อเปรียบเทียบผลการ

ประเมินพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่าพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 0.07$, S.D. = 0.50) นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองอย่างสม่ำเสมอเหมือนกัน และอยู่ในระดับดีเหมือนกัน

2.3 ผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐาน และการโค้ช ของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

รายการประเมิน	กลุ่ม	$\bar{X}$	S.D.	การแสดงออก	ระดับคุณภาพ
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียน	ควบคุม	3.56	0.68	ชัดเจนและสม่ำเสมอ	ดีเยี่ยม
	ทดลอง	3.61	0.68	ชัดเจนและสม่ำเสมอ	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียน พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มควบคุม มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ อยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.68) ส่วนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มทดลอง มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ อยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.68) และเมื่อเปรียบเทียบผลการประเมิน ของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่าคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ที่ปฏิบัติชัดเจนและอย่างสม่ำเสมอเหมือนกัน และอยู่ในระดับดีเยี่ยมเหมือนกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้นำผลมาอภิปราย ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 78.15/81.25 ซึ่งเป็นไปตามบทความของชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่กล่าวถึงความคลาดเคลื่อนของผลลัพธ์จากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ บวกลบไม่เกินร้อยละ 2.5 และค่า (E_1/E_2) ท่างกันไม่เกินร้อยละ 5 [8] ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาอย่างครอบคลุม ได้แก่ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ

2. การประเมินประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ช เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ในประเด็นต่อไปนี้

2.1 การประเมินความเป็นพลเมืองด้านความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการ พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t_{0.05, 39} = 1.68$) โดยผลการทดสอบค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ที่ 16.25 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ซึ่งสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t_{0.05, 39} = 1.68$) ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนอยู่ที่ 13.78 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา เจริญไทย โดยวาสนา เจริญไทย ได้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาวางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่านักเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ โดยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 [9] และ สอดคล้องกับที่บาร์เนสได้ทำการศึกษาการใช้คำถามในการสอน ว่าคำถามมีผลต่อกระบวนการคิดของนักเรียน ซึ่งวัดโดยอาศัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้คำถาม 4 ระดับ ส่วนการสอนแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มีการสอนและไม่มีการสอน พบว่า คำถามมีผลต่อกลุ่มที่ได้รับคำถามความจำอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความจำและคำถาม โดยอาศัยการสอนมีปฏิสัมพันธ์ต่อคะแนนการนำไปใช้อย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนที่สอนโดยการใช้คำถามการนำไปใช้มีคะแนนรวมแตกต่างและสูงกว่า [10]

2.2 การประเมินพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกความเป็นพลเมืองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเป็นฐานและการโค้ชที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพราะแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถามอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้อง

คำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ [11] สอดคล้องกับงานวิจัยของนภัส ศรีเจริญ ประมง และวาราลี ถนอมชาติ [12] ได้ทำการวิจัยตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องการพัฒนาทักษะการคิด โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน มีลักษณะของความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยอย่างดี โดยจะมีการแสดงออกของพฤติกรรมของคนที่ใช้ทักษะชีวิต ทักษะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยเข้ามาร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเคารพในเหตุผลของผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นของตนเอง และการยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างได้เป็นอย่างดี

2.3 การศึกษาคูณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ อยู่ในระดับดีเยี่ยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้คำถาม และการโค้ช บทบาทของครูในฐานะเป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ครูได้ใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเรียนรู้การตั้งคำถาม เพราะทำให้ผู้เรียนรู้จักถามเพื่อค้นคว้าข้อมูล ครูให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัยโดยไม่บอกคำตอบ ให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง สร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ ตามความคิดและความสามารถของแต่ละบุคคล [13] การถามคำถามก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาความคิดใหม่ ๆ การตั้งคำถามเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่ผู้สอนจะต้องมีการตั้งคำถามที่มีประสิทธิภาพจะช่วยกระตุ้นการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี [14] การใช้พลังคำถาม กระตุ้นการคิดขั้นสูง เพื่อการสร้างแรงจูงใจ การสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง การติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้นได้ [15]

4. เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา; 2560: หน้า 159.

2. ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ และ จารุวรรณ แก้วมะโน. การสร้างสำนักพลเมือง. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส; 2558.
3. มารุต พัฒนาผล. การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิด และความสุขในการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์; 2557. หน้า 16.
4. ถวิลวดี บุรีกุล, เออเจนี เมริโอ, และ รัชวีต แสงมหะหมัด. พลเมืองไทย: การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า; 2557.
5. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ; 5. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560: หน้า 71.
6. Kemmis S, McTaggart R. The Action Research Planer (3rd ed.). Victoria : Deakin University; 1988
7. พิชิต ฤทธิจรูญ. แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ บทบาทครูกับการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวาน กราฟฟิคจำกัด; 2544.
8. ชัยยงค์ พรหมวงศ์. การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 2556;56:11.
9. วาสนา เจริญไทย. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ วัต.ม. (คณิตศาสตร์ศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา; 2557.
10. Barnes BL. Relationship between mental health and job efficiency. Acta Psychiatrica Scandinavica 1984;69:466–71.
11. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ; 2562.
12. นภัส ศรีเจริญประมง และ วราลี ถนอมชาติ. การพัฒนาทักษะการคิด โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ของนักศึกษาวิชาชีพครู. วารสารวิจัยรำไพพรรณี 2562;3:182.
13. ดุษฎี โยเหลา และคณะ. การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน:จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสูตร; 2557.
14. มารุต พัฒนาผล. การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิด และความสุขในการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์; 2557. หน้า 447.
15. วิชัย วงษ์ใหญ่และมารุต พัฒนาผล. การโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์; 2562.